

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.
Pol leta „ 2.
Četrt leta „ 1.

Pri ožanih in tako tudi pri „Soča“ se plačuje za navadno tristoletno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ „ 2 „
6 „ „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah na Starem trgu in v Nunski ulici.

Dopisi naj se pošiljajo vredništvu naročnika pa upravnitvu „Soča“: Hilarijanski tiskarji v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavcem in drugim nepremičnim se naročnik sniža, ako se oglase pri upravnitvu.

Slovinci in narodnost.

Vsako bitje na svetu ima naraven čut za svoj lasten obstoj. Tako tudi človek. Ker pa človek ne živi na svetu vsak sam za se, ta čut za lastni obstoj ne ostane samo njegova notranja lastnost, ampak se izraža tudi na zvonaj z besedo: „jaz“ (ego), in ta lastnost se v grdem pomenu imenuje sebičnost (egoizem), in ta lastnost je, ki naganja do spoznanja svojega in tvojega (lastnina), in ta lastnost je tudi, ki budi v društvu stanovski čut in v ljudstvu narodni čut.

Kakor je že človeško nagnjenje, da vse lastnosti svojega bližnjega vidi le v grdem svitu, tako je človek nagnjen, da vidi vse, kar je ptuje in ne njegovo (recimo le očitno) nekako z zavidnim očesom, in ko bi ne bival nad nami višji red, bilo bi hudo za človeško društvo. Ta red, naj si bo Božja pravica, ali ž njo državni ali katerikoli red, vzdržuje človeško društvo.

To društvo, ki obstoji iz posameznih oseb, se deli po največ v tri kroge, katerih eden skrbi za materialni obstoj, drugi za razvoj in tretji za brambo celega društva. Kakšno naj si bode to društvo in kako naj se imenuje, ali cesarstvo, ali kraljestvo, ali kneževina, ali republika, ali kakor si bodi, mora se, kakor smo rekli, vklanяти višjemu redu in tako tudi razni njeni stanovi.

Kot prvi stan človeškega društva je poljedelec ali kmet. On redi svojim delom in trdom ne le sebe in svojo družino, ampak tudi vse druge stanove v človeškem društvu. Ali ne samo kmet, kot prva podlaga našemu društvu, ampak tudi drugi stanovi, ki kaj pridelujejo, so neogibno potrebni, in treba je, da naše društvo, zastopano po državi, v prvi vrsti krepí in podpira kmeta in vse stanove, ki pridelujejo kaj.

Kakor je že med kmetom in drugimi hranečimi stanovi vzajemna zveza interesov, vsled katere pomaga drug drugemu, tako je tudi zveza hranečega stanu, po največjem kmeta, vzajemna z drugimi stanovi človeškega društva, to je z večjim stanom, katerega zastopajo po največ duhovni in učitelji, in z hranečim stanom, kojemu na čelu stoji vojak. Zato se nobeden teh stanov ne da brez obzira na druge stanove posebej v poštev jemati.

Med sedaj imenovanimi stanovi imata največjo nalogo človeško društvo mikati duhoven in učitelj. Ko kmet, krojač, kovač i. t. d. na eni strani delajo za obstanek društva, in ga vojak, sodnik i. t. d. brani, se duhoven in učitelj trudita, da ga vsestransko likata. Način, kako imata to storiti, zamore vsakovrsten biti, ali prostost jima ni dana, da bi svojevoljno že dogane pravila prestopila.

Vznanstvu dognana stvar je, in tudi prav razvidno je, da se nevedu človek more le tako podučiti, da on poduk razume. Ni bilo treba velike učenosti, da so učitelji spoznali, ka se more mladina le v takem jeziku poučevati,

ki ga naj bolj pozna, in nikdo ne more tajiti, da je ta jezik matni jezik. To je torej vzrok, da najbolj živo ta stan občuti potrebo natanjko spoznavati ta jezik, in ker kako opravilo tistega najbolj zanima, ki se ž njim peča, zaradi tega vidimo, da se zanima najbolj učeči stan za matni jezik, ko se kmet in vojak in drugi dotični stanovi ali ne morejo ali sploh ne znajo potegovati za to prevažno zadevo. Izjeme priznavamo, ali te so le izjeme.

Ta zadeva, o matnem jeziku namreč, pa je imenitna zadeva, ki tiče vse one ljudi, ki tisti jezik govorijo, in ker ljudje, ki eden jezik govorijo, v svoji celoti spadajo k enemu narodu, je ta zadeva zadeva narodnosti.

Pri tem pa ne smemo pozabiti, da narodnostne zadeve in s temi dotikajoča se upravljanja ne smejo po nikakem zavirati prvotni pogoji, vsled katerega kak narod obstoji, to je one ne smejo škodovati ne koristim kmeta ne posebno kateremu koli hranečemu stanu človeškega društva. Vse to velja tudi glede slovenskega naroda.

Ko to izrečemo, se zabranjujemo proti misli, z katero bi se dolžili, da smo proti duševnemu napredku svojega naroda, kajti noben Slovenec in tudi mi ne nismo proti temu, da se je naš narod povzdignil toliko glede samostvesti, kolikor glede književnosti, kolikor tudi glede drugega vsestranskega duševnega napredka do primerno jako visoke štopinje. Ali ne moremo si kaj, da ne bi svarili svojih duševnih delalcev, naj bi ne tirali narod preveč enostransko na duševno pot, ampak naj bi pomislili, da človek ni le samo bitje obstoječe iz daše, marveč tudi iz telesa in glede na to naj se trudijo, da se naš narod tudi gmotno povzdigne, da se njegovo materialno blagostanje pomnoži, tako, da on med drugimi narodi ne bo zavzimal vselej in povsod le mesto dolžnika, ampak tudi mesto upnika.

Tukaj ne mislimo, da bi svojemu narodu glede stališča med drugimi narodi svetovali ono, kar je že Mojzes Izraelcem predpisal, približno rekoč: „drugim narodom boste posejevali in od nobenega nič ne jemali, tako boste nad narodi gospodovali“. Oni časi so daleč za nami, razmirje med narodi je drugačno in težko bi se dala Mojzesova zapoved v sedanjih časih izpeljati, če tudi jo židje približno še vedno prav vestno izpolnujejo; ali naš narod mora v tem izgled iskati in ne sme samega sebe materialno zapustiti, ker kot revež postane posmeh najprvo bližnjem ljudstvu, naj si bodo še tako mala, in konečno postane pri vsej svoji nadarjenosti in pri vsem svojem duševnim napredku zasmehovana podlaga tujčevi peti.

Glede tega grešimo mi Slovenci veliko. Mi preveč zapuščujemo na ljubo narodnostnim vprašanjem koristi hranečega stanu, ker drugače bi se naš kmet več nahajal ob delavnikih in ob praznikih (se ve da o teh pregledovaje) na polju, bi se nahajal v hlevu in sploh bi bil pri gospodarskih opravilih, mesto bi polegaval po čitavnicah, gubil čas s čitanjem političkih časopisov in z razgovarjenjem njemu manj prikladnih zadev, kakor je kmetijstvo; to velja tudi glede drugih hranečih stanov. S tem nečemo tirjati, naj se hraneči stan (kmet, rokodellec itd.) tako izdržuje razgovora vseh javnih vprašanj, kakor vojak, ali nam se zdi, da le koristno in pravo svetujemo.

V. —

Dopisi.

V Gorici dne 25. avgusta (izv. dopis o društvu „Sloga“).

Koliko je resničnega na tem, kar izjavlja p. u. g. dr. Alex. Raf. Rojic v svojem dopisu, priloženem v „Novi Soči“ št. 34 pod naslovom: P. T. gospodom društvnikom narodno-političnega društva „Sloga“, naj posnamo čitatelji iz sledečega: Zapisnik odbora seja „Sloga“ od 23. junija 1890 se glasi tako: *)

Gosp. predsednik vitez Josip dr. Tonkli odpre sejo od 3¹/₂ ter da besedo g. denarničarju Jegliču in ga vabi povedati donarni stan društva. Denarničar poroča da... gotovina znaša glđ. 1110.54¹/₂, med temi delnic se ima 27 po 10 glđ. skupaj v delnicah glđ. 270. — Učiteljice so plačane do konec junija t. l. istotako stanovanje dveh učiteljic do konca avgusta. — Glede letnine opazi g. denarničar, da se ne pobira, ker se nima obhodka, na deželi se ne pobira nič, ker poverjeniki se ne brigajo.

Po dolgi razpravi glede tirjanja letnin predlaga predsednik, da se imajo pozvati vsi društvniki za ostano letnino do 31. meseca julija prihodnjega plačati, in da tisti kateri v rečenem obroku ne bi plačali letnine vsaj za leto 1889 in 1890 toraj skupaj eden goldinar bi se v zmislu §. 4 društvenih pravil iz društvenikov izbrisali. Še nadalješe zahtanke tistih društvenikov, ki bodo za rečene dve leti letnino plačali naj bi odbor v prihodnjem obd. zboru odpisanje predlagal.

G. Dr. Rojic protestuje za tak predlog, ker ne spada v delokrog torej ga deloma presega in spada v delokrog obd. zbora in dalje ker ne spoznava več odbora za kompetentnega ker je vže preteklo leto od kar je bil po pravilih izvoljen kakor izvidno iz §§. 9 in 13 društvenih pravil in pa iz vloge na predsedništvo društva „Sloga“ d. pres. 6/2 1890.

Predsednik se sklicuje na svoje poprejšnje nastane pojasnila vsled katerih smatra obstoj društvenega odbora za postaven in tirjanje letnine spada po pravilih v njegov delokrog.

Tisti ki so za predlog g. predsednika vzdignajo roko in sicer je sprejet s petimi glasovi proti dvema, ker Dr. Rojic se je izdržal glasovanja. Dr. Gregorič je glasoval nasproti z opazko, da v istem obroku naj bi se sklical občni zbor; in novemu odboru ki bi se takrat volil naj bi se dala ta naloga. Tajnik Obizzi se pridruži tej opazki in ničesar družemu vzroku.

G. predsednik stavi predlog naj se da naloga predsedniku in tajniku da se vložijo prošnje do naučnega ministerstva za navadno podporo otroškemu vrtu in dekliški šoli za leto 1890.

G. Dr. Rojic predlaga naj se skliče redni obd. zbor z dnevnim redom po §. 15 društvenih pravil na podlagi prošnje pres. 6/2 90.

Nasproti temu, da se Dr. Rojic sklicuje na navedano prošnjo pres. 6/2 90 opazuje predsednik, da ista prošnja ne zahteva rednega občnega zbora. Pri glasovanju je predlog predsednikov sprejet ednoglasno; predlog g. Dr. Rojica pa odklonjen s vsimi proti tremi glasovi.

Ker ni drugega predloga g. Predsednik sklene sejo ob 5¹/₂.

Podpisano Predsednik Dr. Tonkli ljr. Tajnik Anton Obizzi ljr.

*) Ponatisnili smo brez popravka.

UR.

Iz tega sledi, da v isti seji ni bil odločen niti dan za prihodnjo odborovo sejo, niti dan za občni zbor, in da je vse neresnično kar o tem izjavlja g. Dr. Rojic in očita predsedniku „Sloge“.

List istega g. Dr. Rojica od 13. avgusta 1899 do predsednika „Sloge“ se pa glasi:

„Preblagorodni gospod predsednik!

Z ozirom na to:

a.) da v zmislu društvenih pravil, spričanih po c. kr. namestništvu v Trstu dne 30. januarja 1876, „se ima odbor vsaj enkrat v mesecu na predsednikovo povabilo v redno sejo sniti“;

b.) da je bila v zadnjih preteklih 14 mesecih samo ena odborova seja in sicer 23. junija t. l.;

c.) da ste v omenjeni seji valed sklepa odborovega obekali sklicati naslednjo odborovo sejo, za „prve dni“ meseca avgusta t. l. v namen, da se pregleda imenik društvenikov s ozirom na vplačane letnine do 31. julija t. l., kakor je bilo sklenjeno v isti seji, oziroma da se izbrišejo iz društva oni, ki do tedaj ne bi bili plačali letnine, ter v daljši namen, da se v nji določi dan prihodnjemu občnemu zboru, ki je sklenjen za mesec avgust t. l., a na vašo željo dan dogovorjen za čas duhovnih vaj;

d.) da se je oglašilo mnogo novih udov, ki želijo sprejeti biti v društvo;

prosi Vas podpisani odbornik, — da bo mogoče izvesti sklepe in dogovore z dne 23. junija t. l. ter izpolniti prošnjo mnogim sinovom našega naroda — da bi blagovoliili v teku treh dni — (ki je najskrajnejša meja „prvih dni“ avgusta t. l.) — sklicati odborovo sejo s sledečim dnevnim redom:

1.) pregleda se imenik društvenikov vsled sklepa zadnje odborove seje, oziroma izbrišejo se iz društva oni, ki do 31. julija t. l. niso plačali vsaj dveh zadnjih dolžnih letnin;

2.) sprejem novih udov, ki so se oglasili;

3.) določi se dan — v zgoraj navedenem že sklenjenem času — kraj in dnevni red prihodnjemu občnemu zboru.

V Gorici 13. avgusta 1899.

Dr. AL. R. ROJIC.

Pridružajem se stavljenu prošnji:

Dr. A. GREGOBIČ
odbornik.

Vjemam se popolnoma z gore navedanem

ANT. M. OBIZZI.

Opazujemo, da pl. gosp. Anton Markes Obici ni plačal letnine zadnjih dveh let, in da se je toraj po zgoranjem odborovem sklepu sam izključil iz „Sloge“ in stem nehal biti odbornik.

Na ta list dal je predsednik „Sloge“ sledeči odgovor:

„Blagorodni G. odbornik „Sloge“.

Na Vaš cenjeni dopis od 13. t. m. Vam naznanjam, da mi ni mogoče vstreči Vaši želji ali zahtevi, da bi v treh dneh sklical odbor v sejo s predloženim dnevnim redom, in to zaradi tega, da mi ni še izročil gos. društveni denarničar imenika niti tistih starih udov, ki so po 1 gld. plačali niti tistih, ki bi se bili kot novi udje oglasili.

Gospoda denarničarja namreč že več dni ni v Gorici in tudi nisem mogel zvedeti, kdaj se vrne.

Z najodličnejšim spoštovanjem

V Gorici 14/8 99.

Dr. TONKLI I. r.“

S tim je bilo dokazano, da niso bili še udje „Sloge“ znani in da toraj ni bilo mogoče sklicati odborove seje v razpravo predloženih točk.

Pa tudi zahteve priobčene v „N. S.“ ni bilo mogoče sploiti, ker niso bili znani društveniki in toraj jih ni bilo mogoče vabiti k obč. zboru; društveni denarničar pa se je vrnil v Gorico še le dne 18. avgusta in je izročil imenik udov predsedniku še le dne 19. avgusta popoldne, in sedaj bo mogoče sklicati odborovo sejo in pa občni zbor, in gotovo je, da po pasjih dnevih bo mogoče zborovati in sklepati bolj hladnokrvno, kakor bi se bilo to godilo v strašanski vročini v pasjih dnevih.

Iz Gorice dne 24. avg. Malo semenišče je letos nekoliko razširjeno, tako da se je zamoglo vsprejeti skoro tretino gojencev več, kakor druge leta; vsprejetih je namreč 20 gojencev več, kakor jih je bilo prejšnje leta v zavodu. Izpraznjena so bile 4 grof Werdeberške stipendije, katero podeljuje letos preblagorodna grofinja Terezija Puppi, rojena grofinja Affems, kot najstarejša potomkinja rodbine Werdeberg. Za to izpraznjene 4 stipendije bilo je 9 prosilcev; vseh prosilcev pa petdeset. Od vseh na novo vprejetih gojencev plačevala bosta le dva po 150 gld. na leto, ravno toliko, kolikor znaša grof Werdeberški stipendij; — 14 prosilcev bilo je pa brezplačno vsprejetih.

Začetnika temu zavodu bila sta grof in grofinja Werdeberg, ki sta že z ustanovnim pismom dne 2. maja 1636 izročila redu Jezusovega društva (Jezuitem) hišo in zalog, da se je zamoglo vzgojevati in podučevati v zavodu po 24 mladenčev, ki so dopolnili 12 leto, po voščem zlahtnega stanu; vsprejemali

so se pa tudi drugi nadarjeni mladenči lepega obnašanja. Ustanovnika želela sta („es ist aus drücklicher Wille der Stifter“) izrečno, da bi se ti mladenči posvetili službi cerkve, t. j. da bi postali duhovniki. Gotovo torej ne dela v zmislu ustanovnikov oni, ki od te ustanove za čas šolskih let na gimnaziji živijo in se pozneje drugemu stanu posvetijo. Taki namreč krade bogujubni dar pobožnih ustanovnikov drugemu potrebnemu učencu, ki bi izrečnemu namenu zadostil.

Ko so dne 21. junija 1773 zatrti tudi v Gorici jezuitski red, napravili so iz grof Werdeberške ustanove 24 stipendijev, katere so oddajali pod enakimi pogoji, kakor so poprej mladenčev vsprejemali v zavod, samo v to razliko, da so 16 stipendijev podeljevali potomci bogoljubnega ustanovnika, 8 pa vlada. To razmerje trajalo je do šolskega leta 1858-59.

Leta 1858 dosegel je namreč ranjki prevzvišeni knez nadškof Andrej, da se dobrote grof Werdeberške ustanove delijo po prvotnem namenu, to je, da se mladenči, ki vživajo grof Werdeberške stipendije, vzgojujejo v zavodu. Osem stipendijev, katere je do tadas podeljevala vlada, podeljuje zdaj gorški knez nadškof, 16 pa potomci blagega ustanovnika. Zavod, v kateremu je bilo prvo leto (1859) gojencev le 19, šteje jih zdaj 60; torej je zavod deloma vredjen po namenu pobožnega ustanovnika. Pravim deloma, ker po prvotnem namenu imeli bi se gojenci v zavodu podučevati. To so želje našega premisljivega in prevzvišenega knez nadškofa Alojzija; da bi se sploile, daj Bog svojo pomoč.

Podgora 25. avgusta. Tudi v naši mali vasi imeli smo na proslavo rojstnega dne našega ljubljene in viteškega cesarja jako lepo ljudsko veselico, in sicer v nedeljo večer, katero je priredil II. oddelk veteranskega društva za Primorje v prostorih preblagorodnega gospoda grofa Sigismunda Attemsa. Najprvo smo igrali na dvorišču pred palačo omenjenega gospoda „tombola“, pri kateri je bila činkvina nastavljena z dobitkom 50 gld., toribola pa z dobitkom od 100 gld.

Ko se je zmrčilo, prikaže se krasna razsvetljava grofove palače, dvorišča in vodnjaka na vrtu. In kadar se je med tem c. kr. namestnik v Trstu, prevzvišeni gospod vitez Rinaldini v vas pripejal, zapustila je veteranska godba, ki je pri celi veselici svirala, svoj prostor tor je sprejela g. namestnika s cesarsko himno. Sledil je sijajen sprejem, pri katerim sta bila predstavljena tudi č. gg. dekan in domači vikarij.

Glavni del veselice vršil se je še le sedaj. Akoravno je bilo začelo deževati, se vstopi predsednik veteranskega društva, stotnik brambovec, g. Jacob, spremljan od podpredsednika preblagorodnega grofa Lanthieri-ja in drugih veteranskih dostojanstvenikov na odprti mostovž pred palačo, in pozdravi g. namestnika, veterance, vse došle goste in ljudstvo sploh v nemškem, slovenskim in laškem jeziku, ter konec pozdrava zakliče trikratni „Živjo“ presvetlemu Cesarju in Njegovemu namestniku, na kar je zbrano ljudstvo navdušeno odgovarjalo, veteranska godba zasvirala cesarsko himno in topiči, ki so celi tisti dan pokali, zagrmeli.

Že smo se bali, da zaradi dežja, ne bodo mogli prižgati vmeteljnih ogajev, ali ti so se sponesli izvrstno.

Dostaviti mi je še, da je bila palača grofa Attemsa in vsi prostori, kjer se je veselica vršila, papirnica in cela naša vas okinčana z črno-rumenimi (cesarskimi) in belo-rudečimi (veseličnimi) zastavami, in da belo-modro-rudečih (narodnih) zastav sem največ videl na grofovem vrtu.

Sv. Lucija 24. avgusta. Naša vas je v sedanjem času svetovni znan in prav obiskan kraj. Zakaj to? Pznan je naš kraj zaradi prazgodovinskih in rimljanskih grobišč ki se tu razkrivajo. Prihajajo sem starinoslovci in drugi visoki gospodje in prinesejo seboj marsikateri groš, ki v našem kraju ostane. To je prav in dobro, ali alabo je, da naš kraj zgublja brez vsake odškodnine naj dragocenejše starine, ki bi lahko tukaj ostale in bi čedalje bolj vabile ptujce v naše kraje, ki so že po naravi jako lepi. Tako se bo slučajno zgodilo, da starinske zbirke v Beču, v Rimu, v Parizu, v Berlinu, v Petrogradu, v Londonu in v mnogih mestih preko morja n. pr. v daljni Ameriki, bojo imele spomenike in dragocenosti iz naših prazgodovinskih grobišč, ko pa pri nas ne bo ostalo drugega, ko prekopane zemljišča. Ali je res, da med našimi občinskimi možmi se ne nahaja previden človek, ki bi spoznal, kake važnosti je ta zadeva za vse naše kraje na celem Tolminskem, in bi pomagal zabraniti, da bi se na vandalski način ne pršile naše najdragocenejše znamenitosti? Drugod po svetu napravljajo na mestu, kjer se starine izkopavajo, zbirke in muzeje, kakor v slavnem Ogleju, kaj pa se je v ta namen dozdal pri nas napravilo? Po našem mnenju bi morala tudi država za osnovo starinske zbirke v naši vasi skrbeti.

Iz Kanala, 26. avgusta. V naglici vam sporočam žalostno novice iz našega okraja. Prve letošnje poljske pridelke smo bili srečno spravili pod streho, bilo žito je lepo obrodilo, sena je bilo nenavadno veliko, ker smo imeli na spomlad in tudi čez poletje dovolj dežja. Pričakovali in nadejali smo se da tudi drugi, jesenski pridelek ne bode preslab, ker sti ajda in turšica lepo kazali, tudi sadja bi bili nekaj pridelali, edino trta se pri nas ne more še opomoči in nekda tako elvečega „cibedina“ bi bilo tudi letos prav malo, ker ni bi bilo zaroda na trti; pa pri vsem tem bi letošnja letina ne bila najslabša, ko bi bili le spravili tudi drugi pridelek. Ali mi smo obračali in računili, Bog je v svoji modrosti obrnil in naš račun prekrizal. Zaduži čas je bila začela tudi pri nas suša pritiskati, po nekaterih duhovnjah, kjer je suša plitva zemlja naj bolj čutila, so tudi že imeli molitve za dež. Pretekli ponedeljek se je začelo nebo preoblačiti, od daleč bliskati se in gromati in kmali se vlije tudi hladen, pohliven dež; in deževalo je več ali manj brez prenehajanja skoraj celi dan. Proti večeru pa se prikažejo na nebu sivi oblaki in okolu mraka približni silni vihar, kakoršnega pri nas najstarejši ljudje ne pomajjo; trajal je sicer le kake dobre pol ure, ali v tem času je prouzročil silo veliko škodo, ker je v nekaterih vaseh celotno uničil in pokončal vse, kar je imela zemlja sedaj na jesen obroditi. Turšiča je polomljena, ajda vsa osmukana in pomandrana, sadje otreseno, tu in tam so debela sadna in druga drevesa ali zlomljena ali pa z debelimi koreninami vred poruvana, senke kope leže po tleh in seno je razneseno. Tudi več senikov in hiš je vihar odkril in mnogo dimnikov na hišah podrl; streha pa sploh ni nobene, da bi ne bila več ali manj poškodovana. Kako na daleč da je ta strašanski vihar segnil, do zdaj še ne vem; Kanalski okraj pa je cel več ali manj prizadet; največjo škodo pa je, kakor sem mogel poizvedeti, prouzročil po Avski in ednem delu Kulske občine. Da bi le ačno drevje na bilo toliko trpelo, ali ker je to zlomljeno ali poruvano, zato je škoda tem večja in za več občutljiva; drevje bode treba z novo saditi in koliko let mora preteči, da nam zopet sad obrodi? Ljudstvo je zelo žalostno, zbegano in pobito po tistih krajih, ki so naj več trpeli. Čas se tudi približuje, da bode treba z davkarjo račun poravnati; kje pa potrebn denar vzeti? Morda pa se bodo gospodje vamilili in davke odpisali vsaj tistim, kateri so naj bolj prizadeti in katerih polja je vihar popolnoma pokončal.

Ko sem ta dopis končeval, som zvedel, da je v Lokovcu prav tisti dan popoldan naletavala debela toča, in da je strela edno kravo in šest ovac na paši ubila.

S Krasa, dne 26. avg. Včeraj zvečer je razsajal hui vihar (ciklon) po Krasu. Prišel je od juga čez Veliki dol. Komen in Rihembork. Neusmiljeno je ravnal s trtami, drevjem, strehami in dimniki. Mogočne hraste, orjaške breste je zlahkoma izruval. Pastirji na paši so na trebuhu ležeči pomoči klicali in živina je zbegana semtertja divjala. Vihar je razrušil visoki dimnik Gasparijevnega parnega mlina v Komni, tudi farno cerkev je močno oškodoval.

Za viharjem prišel je čez 2 meseca prestanka toli potreben dež, ki je žejno in presušeno zemljo do dobrega namočil in naše kalle in šterne napolnil. Take suše na Krasu ne pomnimo vže dolgo let ne, pa tudi ne takega viharja.

Cele vasi niso imele več kapljice vode ne; Gorjanci so čez toliko let zopet vpregli in začeli vozariti po vodi v daljno Vipavo, Jamljani pa v St. Ivan. Suša je pripravila obogega Krasovca ob jesenske pridelke, posebno ob najzdatniši, trščik. Ali bode vlada nam odpustila kaj na davkih? Obč. zastopniki se, treba prosti, ako se kaj doseči želi.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Deželnozbornska volitev v političnem okraju Volosko vršila se je v ponedeljek 25. t. m. Jednoglavno bila sta voljena narodna kandidata, gg. Slavoj Jenko in Mate Mandić. Slava vrlim volilcem, ki so dali Italijanom tako primeren odgovor.

Češko. Mladočehi še vedno nočejo razumeti, da je brezvspešen boj proti skupnemu nasprotniku, ako se bratje koljejo med seboj. Sicer poroča „Bohemia“, da ako vlada dovoli notranji češki uradni jezik, utegnejo mnogi Mladočehi glasovati za spravo. Staročehi, ki se potegujejo za notranji češki uradni jezik, kar bi bila velika pridobitev v državnopravnem oziru, iščejo sporazumljenje z Mladočehi, da bi bil enkrat

mir v deželi, in da Čehi ohranijo svoj vpliv. — Glasilo bratov Gregrov pa piše, da Mladočehi ne bodo glasovali za spravo, četudi jim vlada dovoli češki notranji uradni jezik, ker ne morejo privoliti, da bi se priznalo nemško zaključeno ozemlje in tudi ne morejo dopustiti, da bi se organizoval nemški uradniški stan, ki bi češčine ne umel, dočim bi vsak češki uradnik moral znati tudi nemščino.

Novi gališki deželni maršal. Kakor poročajo poljski listi, bode novi deželni maršal knez Eustahij Sanguszko.

Trident. Novi tirolski cesarski namestnik grof Merveldt je bil nedavno v Tridentu. Pri tej priliki so mu italijanski poslanci izročili neko spomenico, v kateri naštevajo vse želje italijanskega prebivalstva. Prva in poglavitna želja je, da bi Lahji na Južnem Tirolskem dobili svoj poseben deželni zbor, le za skupne stvari naj bi se obravnavalo v deželnem zboru v Inomostu. V spomenici pa Italijani naštejejo toliko stvari, da skoraj nič ne preostaja skupnemu deželnemu zboru. Italijani pričakujejo čudežev od svojega deželnega zbora. Na koncu spomenice italijanski poslanci prete, da bodo zapustili deželni zbor, ako jim vlada ne spolni želja. Kakor pa pišejo vladni listi, nimajo Italijani mnogo upanja, da bi se Tirolska raztrgala v dva dela. „Presse“ naravnost roti tirolske liberalce, naj pretrgajo zvezo z Italijani in naj glasujejo proti italijanskemu težnjam.

Svobodna kmetska stranka v Dolnji Avstriji zahteva občno in neposredno volilno pravico za vse postavodajne zastope. Volilna pravica naj se začne z dvajsetim letom. Nadalje hoče, da bi se kmetska posestva ne bi smela prodajati pol cenilno vrednostjo, da bi se za jedno leto odpustil ves davek od zemljišč, katere so poškodovale elementarne neizgode, da bi bila nova kmetska poslopja štirideset let prosta davka. I. t. d. Ker pa ta nova stranka nima še dovolj pristašev, da bi si upala postaviti svoje kandidate za letošnje deželnozbornske volitve, zato dajejo njeni priiiasi svoje glasove liberalcem, ali se pa volitve ne vdeleže.

Ogrska vlada spoznava, da bi jej borba s katoliško cerkvijo ne koristila, zato je upanje, da se poravnava mirnim potom dožene.

Vnanje države.

Belgija. V Litihu se bode vršil dne 7. septembra mejnarodni katoliški kongres. Vsekako bo ta kongres nenavadno velikega pomena, ker se ga bo vdeležilo tudi mnogo cerkvenih dostojanstvenikov. Kongres bode razdeljen v tri odseke. Pevi se bo pdsvetoval o sredstvih, s katerimi naj se širi katoliški duh mej delavskimi krogi; drugi o mejnarodnem postavnem zavarovanji delavcev; in tretji, kako naj se pomaga bolnim in ponesrečenim delavcem.

Nemški cesar zapustil je Narvo in Petrograd. Mnogo se govori in piše o važnosti tega potovanja; jedino gotovo je le, da je nemški cesar iskal ruskega prijateljstva. Ali je namen dosegel, pokazala bode prihodnost.

Turčija je zahtevala, da Angleži zapusté Egipt. Salisbury pripoznava v posebnej noti, da je zahtevanje Turčije opravičeno in da je v principu pripravljen ugoditi tej zahtevi. Omenja pa, da pod Angležko upravo zapričeti napredek v Egiptu ni še toliko utrjen, da bi zamogla Anglija nadaljevanje dela prepustiti že sedaj drugim rokam.

Začasna republikanska vlada v Braziliji ukazuje, da se mora pred cerkvenim poročenjem meščanska poroka izvršiti. Ako bi kak duhovnik poročal dva zaročenca, ki bi ne bila že poprej meščansko poročena, obsojen bi bil na šestmesečno ječo in moral bi še po vrhu plačati globo v denarju.

Ruski manevri. Na dveh krajih ima letos rusko vojaštvo svoje manevre. Pri Narvi bili so prvi, udeležil se jih je visok gost, nemški cesar Viljem II. Višji ruski častnik rekel

je o njih, da je to bila le parada. Prava slika ruske vojne pokazala se bo še le pri manevrih ob avstrijskeje meji, ko bodo poveljevali generala Gurko in Dragomirov in voditelja konjikov Strukov in Per-Asaturov. To se bo godilo od 8-16 septembra t. l.

Srednja Amerika. Bile so bitke mej republikama Hondurasom in San Salvadorjem. Čete honduraške republike (4000 mož) premagal je sansalvadorski poveljnik general Molina z 2000 vojaki.

Domače vesti.

Papežovo odlikovanje. Sv. Oča Papež Leo XIII. je teh dni imenoval Tridentinskega knez nadškofa Evg. Karola Valussija svojim hišnim prelatom, kot assistens Solio Pontificio in kot Conte Romano.

Možkeje podružnici družbe sv. O. in M. v Gorici poslal je gosp. Ivan Ličen, načelnik gradnje braniške ceste, 8 gld. 75 kr., katore je nabral v 18. dan t. m. pri banketu v proslavo rojstnega dne našega presv. cesarja.

„Slovansko pevsko društvo v Trstu.“ Vlada je potrdila pravila tega društva. Prvi občni zbor se bode sklical tekom meseca septembra.

Pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah je slavilo na jako slovesen način predvečer rojstnoga dne Nj. Veličanstva. Ko pa se je začela peti cesarska himna, počila je petarda. V jutro potem našlo se je več koščkov papirja z napisi: W. Trieste e Trento redento. — „Italia fata ma non unita.“ Našlo se je še nekaj papirjev, na katerih je bil narisana avstrijski orel, davljan po „Italiji“ in „Tridentu“, Trst pa zasaja svoj meč v prav skozi prsni orla. Pod orlom je bil napis: Circolo Garibaldi — Trieste 1890.

Delavsko podporno društvo v Trstu je praznovalo 24. t. m. obletnico blagoslovljenja društvene zastave. Corriere piše o tej slavnosti, da je bila še bolj poveličana, ker je pri njej poknila petarda.

Ogenj. V sredo dne 20 t. m. pred polnočjo gorelo je na Gočah nad Vipavo pri veleposezniku g. Stefanu Habetu; zgorela je starejša hiša s škodnjem in hlevom vred; živino so rožili. Zgorelo je pa mnogo žita in drugih stvari. Govori se, da je brzokono od kakega dolavca proč vržena cigareta napravila požar. Ker so prehiteli ljudje od vseh strani gasiti in je prišlo kaj hitro tudi vipavska gasilna straža, omejili in pogasili so ogenj hitro. Sreča je bila, da je bilo vreme mirno, sicer bi šla vsa vas. Pogorelec je bil zavarovan.

Izneverenje v Poreču. Listi poročajo iz Poreča, da so prijeli tudi soprogo bivšega isterskega deželnega blagajnika Riga, ker je nekda sokriva lopovstva svojega moža, ki je izneveril 82.000 gld. deželnega denarja.

Dež in vihar. Tudi pri nas v Gorici je suša hudo pritiskala, in vrtil in polja so bili že skoraj vničena. V nedeljo je prvi dež zrak nekoliko ohladil in v ponedeljek ob 6½ zvečer se je vtila ploha, ob enem pa je razsajal tak vihar, da je bilo več drevov iztrganih in poškodovanih. Po mestu bilo je nevarno hoditi, ker skorej z vsakega okna priletavale so šipe na ulice, ki so bile z korci raz streh tje in sam pokrite. Še le drugo jutro se je opaževalo poškodovanje, ki jo je napravil vihar na drevesih: v občinskem vrtu, na mnogih drevoredih, in posebno na drevoredu proti Kostanjevici je vse polno drevov polomljenih, izruvanih in odkrhanih. Na polju in po vrtilih so latniki polomljeni, gozdje otrčeno in sadje oklačeno. Tudi iz okolice se nam javljajo enako žalostne vesti.

Ne zamoremo vseh nam došlih žalostnih poročil objaviti, zato je skratimo tudi dotični dopis iz Gorice. Dopisnik opisuje prizor, katerega je opazoval s svojega okna. „Videl sem“, pravi, „kako so se hudourni megle kopičile in drvale nad Šeupaskem poljem. Naenkrat prihrumi vihar in megle zakrijejo mi ves obzor, tako, da še bližnje Kostanjevice več ne razločim. Ali kar naenkrat je celi hriboček velikansko pozorišče električne razvilitjave; blisk za bliskom oslepi me je skorej; in med tem tuli vihar, da se hiše tresejo, lije ploha, da je ulica spremenjena v hudournik. Ko preneha strahovita sila, napotim se, da ogledam nekoliko posledice viharja. Pa po poteh, kjer so bili poprej krasni drevoredi, ležalo je polomljene drevje. Še le drugo jutro podam se na Kostanjevico, ali krasnih lip pred cerkvijo ni več, najlepša drevesa na poti so polomljena; okoli cerkve in samostana leži razbita opeka raz strehe. Po vrtu pogledati se človeku milo stori. Vsa škoda, katero je vihar samostanu napravil na strehi, vrtu in drevju, presega 12 sto goldinarjev.“

O viharju po Soški dolini dne 25. t. m. na večer pesnamemo iz nam došlih poročil radi pomankanja prostora za danes samo to-le. Posledice silnega viharja opazujejo se v Podšabotinskem gozdu, kjer ležijo drevesa po tleh, kakor da bi bili drvarji ravno gozjd zapustili. Na Dolgi nji-vi je hiša poleg stare ceste skoraj odkrita. Se hujše pa je razsajal vihar, ki je nekako preskakoval, v Rodežu. Tu je vihar poškodoval strehe, izruval in lomil sadna drevesa, sadje vse oklatil, turčico poveljal ajdo populil i. t. d. V Ročinji vihar ni prizadjal toliko škode, kakor drugod po dolini — ali toliko hujše razsajal je po Čeginjskem polju in po Volčanskem ravnini. Da bi se bila tod okoli bitka bila, polje bi ne bilo tako pomandrano: Nič boljše ni na Tolminskem polju. Na drevoredu proti strelišču ostal je en sam drevec. Kakor na tem drevoredu, vničil je vihar drevje po vsej okolici. Vihar je razsajal na dalje po dolini do Iderskega, kjer pa že ni bil več tako silen.

Nadejali smo se, da vsaj goraki del naše deželice bo imel letos dobro letino. Ali vničeni so vel jesenski pridełki, vničeno toliko lepega sadja, vničeno pred vsem sadunosno drevje in s tem vničeno upanje na boljše prihodnost.

Razne vesti.

Makaraska. K slavnosti odkritja spomenika pesnika Knčića priplulo je mnogo jadnikov na kičenih z krasnimi zastavami z otokov; iz Metkovića pa pasnik z 140 in iz Dubrovnika z 120 slavitelji. Godbe igrajo po slavnostno okrašenem mestu. Opoldne 26. t. m. bil je spreved k spomeniku, ki so ga slavnostno odkrili. Namestnik škofa Pavlovič je podelil blagoslov.

Vatikanska knjičnica, ki ima uad 50.000 zvezkov in 25.000 dragocenih latinskih, grških in orjentaliskih rukopisov, bode odlej odprta tudi občinstvu. Papež Leo XIII. odredil je, da bode pristop v knjičnico prost in ne bode treba več posebne dovoljenja.

Nesreče. V Friedlandu na Moravskem lje požar vničil 300 hiš. 3000 kmetov je brez strehe; zgorelo je 13 oseb. — Vihar v hribih Jura je podrli ali poškodoval 100 hiš; na stotine oseb je valed tega brez stanovanja in veliko jih je ranjenih. Škoda znaša nad 1 milijon lir.

Kolera razsaja še smeraj na Španskem in pred njo že beži ljudstvo. Tako n. pr. beromo, da v mestu Argos, ki šteje 500 prebivalcev, zbolelo je 123 in vmrlo 44 oseb. Ker so ljudje zbežali, siljen je bil nekde pokopati lastnega sina. — Ljudstvo se upira zdravstvenim naredbam.

Strašna toča je v četrtek popoldne dne 21. t. m. padala v Gradcu in okolici trikrat zaporedoma; padala je vmes debela kakor kurja jajca. Škoda po vrtil in na polji je velika, ajda in repa sta zginili, koruza je vsa okloščena, sadje oklačeno in drevje golo brez perja. Na tisoče pobila je šip in nje hiše, ki bi imela oela okna. V tukajšnji kazniinici pobitih je 980 šip. Mnogo konj se je splašilo valed udarcev toče. Največ škode je v deželni razstavi, katere je v besede pravem pomenu uničena. Najbolj poškodovani so naj bolj dragoceni razstavljeni predmeti.

Mesto Tokaj na Ogrskem je skoro popolnoma pogorelo; cerkve, javna poslopja so upepeljena. Ostalo je le 12 hiš nepoškodovanih. V občini Kaba je bil pri silni nevihti požar, ki je upepelil 40 hiš in mnogo žita. Ponesrečila sta tudi dva človeka.

Pogubonosno marširanje. Pri prav hudi vročini je na Bavarskem en vojaški polk prehodil v poldrugi uri deset kilometrov dolgo pot. Vtrujeni vojaki so kar vrstoma cepali; pogled se je kazal kakor na kakem bojišču. Polkovni zdravnik ni vtegnil vsem pomagati; dva moža sta na mestu mrtva ostala, 200 jih je nevarno in 170 manj hudo obolelo. Zarad tega vrši se ojstra preiskava.

Tedenski somnji v Zagrebu. Mestno poglavarstvo v Zagrebu nam je poslalo naslednje naznanilo: Mestni zastop v Zagrebu je sklenil, da bode priideni s 27. avgustom t. l. v Zagrebu somnji vsak teden, in sicer vsako sredo, ako pa na ta dan pade praznik, prvi naslednji dan, dalje na veliki četrtek in na Tominje (Sv. Tomaž) dne 21. decembra. Znano je, da se na zagrebško somnje doganja veliko število rogate živine, konj in prašičev. Opozarjamo torej tudi naše živinske kupce in mesarje na zagrebške tedenske somnje, kjer imajo priliko kupiti si lepega blaga po primrni ceni. Na zagrebških somnjih se shaja največ živine iz Hrvatske in severne Bosne, izvažajo pa na vse strani, rogata živina in prašci posobno v avstrijske dežele, konji v Italijo.

Javna zahvala:

Načelnistvo II. Primorskega veteranskega društva, čuti si v prijetno dolžnost, da se visokorodnemu gospodu grofu Attems-Petzenstein prav toplo zahvaljuje za njegovo, 24. t. m. o priški svečanosti rojstva Njih Veličanstva izkazano požrtvovalnost.

Zahvaljuje se nadalje prav toplo gospodu županu Klančiču, prečastitemu gospodu vikarju Golobu, kakor tudi vsemu izključno patrijotičnemu prebivalstvu

V PODGORI.

Za ravnateljstvo II. primorskega veteranskega društva načelnik
JACOBI I. r.

Oznanilo.

V c. k. dekliško vadnico sprejemale se bodo učenke

13. septembra in v c. k. izobraževališče za učiteljice

15. septembra od 8 do 12 ure predpoludne v ravnateljstvu pisarni.

Učenke, ki na novo vstopijo v vadnico, prinese naj se seboj kerstni list, kakor tudi zadno šolsko spričevalo.

One, ki so bile vpisane že dozdaj, naj se oglasijo se zadnimi šolskimi poročili pri ravnateljstvu.

V četrti in peti razred se letos ne bodo sprejemale nove učenke, ker ni prostorov.

Vsaka učenka, ki želi na novo vstopiti v c. k. izobraževališče za učiteljice, prinese naj se seboj:

- 1.) kerstni ali rojstni list,
- 2.) zadnje šolsko spričevalo in
- 3.) spričevalo uradnega zdravnika, s katerim resnično spričuje, da je popolnoma zdrava.

Ponavljavne preskušnje na izobraževališču začne se 16. septembra zjutraj ob 8 uri, sprejemne preskušnje ob 3 urah popoldne.

V Gorici dne 19. avgusta 1890.

Ravnateljstvo c. k. izobraževališča za učiteljice.

FR. HAFNFR
c. k. ravnatelj.

Največja zaloga
ŠIVALNIH STROJEV
JAN. JAX.

Ljubljana.

Na mesečne obroke po
4 do 5 gl.

ŠESTLETNO JAMSTVO.

Pouk brezplačno.

ZASTOPNIK v Gorici je mehanik Ignacij Samig, Nunska ulica 14.

Pošilja blago dobro spravljeno in poštino prosto!

Teodor Slabanja

srebrar v Gorici, ulica Morelli št. 17.

priporoča se v ljudno pri visoko častiti duhovščini v napravo cerkvenih posod in orodja najnovejše oblike, kot: monstrane, kelihov itd. itd. po najnižji ceni.

Stare reči popravi, ter jih v ognju pozlati in pozrebrati. Na blagovoljno vprašanje radovoljno odgovarja.

Pošilja blago dobro spravljeno in poštino prosto!

VINSKE IN SADNE STISKALNICE

najnovejše sestave prav pripravne in za 20% bolj močne kot druge.

NA DERŽAVNI SADNI RAZSTAVI NA DUNAJU

meseca oktobra 1888 kot najboljšo spoznane in s Perzim darilom obdarovane.

MLINE za grozdje in sadje

izgotovljajo in prodajajo

Ph. Mayfahrt et Co.

Fabriken landwirtschaftlicher u. Weinbau-Maschinen-Eisengiesserei und Dampfhammerwerk

Dunaj II, Frankfurt a. M. u. Berlin N.

KATALOGI in usako pojasnilo na zahtevanje gratis in franko.

— Sposobni zastopniki se iščejo ter dobro plačajo. —

Pošilja poštino prosto!

Strelovode

v ognju pozlačeno najboljšo iznajdbo s platino iglo ali brez nje kakor tudi vsakovrstno enako popravo in pozlačenje priporoča po najnižjih cenah

Teodor Slabanja

srebrar v Gorici,
ulica Morelli 17.

C. kr. priv. zavarovalno društvo

„Avstrijski Feniks na Dunaji“

ustanovljeno leta 1860.

Naznanja slavnemu občinstvu da sprejema zavarovanja proti toči.

Glavni zastop v Gorici.

Nunska ulica št. 3.

PRODAJA PAPIRJA

Tiskarna Pallich

v Gorici — Travniki 6.

Prodajam po najnižji ceni vse, kar je potrebno za pisanje in šolsko rabo. Tiskam knjige in druge. Imam v zalogi tiskovine za občinske vrste, šolske, molitvene knjige, liste in strovane in za modo, slovstvena dela vseh strok.

Tiskovine vsake vrste so oskrbujejo točno in najcenejše.

Nadejaje se mnogih naročil se priporočam z odličnim spoštovanjem

J. Pallich.

Coppag & Skert

Glavna Zaloga

Semeniške ulice 12.

obče poznata trgovina knjig, mustain, muzikalij in papirja

v Gorici.

Podružnica

Na Travniku 14.

Priporoča slavnemu občinstvu svojo pomnoženo zalogo uradnega, listonega, tiskarskega in zavojnega papirja.

Največa zbirka vradnih, šolskih, risalnih in slikarskih potrebščin.

Mnogobrojna zbirka mašnih in molitvenih knjig.

Trgovcem in prekupcem še poseben odbitek